

Utbildnings- och kulturdepartementet
Drottninggatan 16
103 33 Stockholm

Redovisning av Statens historiska museers medverkan i Mångkulturåret 2006

Att utveckla verksamheten ur ett mångfaldsperspektiv är en av de tyngst prioriterade delarna i Statens historiska museers (SHMM) verksamhet under 2006. I samband med Mångkulturåret 2006 inleder därför SHMM ett långsiktigt utvecklingsarbete med målsättningen att i sina verksamheter bättre spegla och införliva den mångfald som samhället rymmer. På sikt ska en mångfald av erfarenheter och perspektiv i högre grad såväl påverka organisationen och produktionen, som finnas representerad bland SHMM:s besökare. Formerna för det internationella samarbetet ska också utvecklas.

För att kunna starta upp och driva detta utvecklingsarbete samt fokusera sin medverkan i Mångkulturåret har SHMM anställt en projektledare för perioden oktober 2005 till och med januari 2007. Denna period betraktas som utvecklingsarbetets första fas. Den övergripande målsättningen för fas ett är att fler människor, som idag känner sig distanserade från och sällan eller aldrig besöker SHMM, under denna period och därefter ska finna anledning att besöka, bli delaktiga i och berörda av vår verksamhet.

SHMM ser mångfaldsarbete som ett sätt att stärka demokratin genom att lyfta fram och ta tillvara på människors likheter och olikheter. Ledord för utvecklingsarbetet är "inkludering" och "mångfald". Genom att lyfta fram olika teman samt belysa historia och samtid utifrån många olika perspektiv och genom många olika berättelser skapas den mångfald som SHMM eftersträvar.

Utgångspunkt

SHMM har formulerat sin mission, det vill säga vad man ser som sin främsta uppgift, enligt följande:

Statens historiska museer förvaltar kulturarv och ger perspektiv på tillvaron för att stärka en demokratisk samhällsutveckling

Utifrån denna mission ser SHMM det som sin grundläggande uppgift att uppmärksamma den mångfald av berättelser som historien och kulturarvet rymmer samt att vara en kulturinstitution som brukas av och är angelägen för alla i samhället.

Från teori till praktik

SHMM:s ambition är att kontinuerligt utveckla mångfaldsperspektivet i alla delar av sin verksamhet. SHMM har därför för avsikt att bedriva sitt utvecklingsarbete med fyra parallella utgångspunkter. Dessa är; *organisation, produktion, besökare* och *internationell samverkan*. Konkreta insatser och aktiviteter kommer under år 2006 att genomföras inom alla fyra områdena.

Inom SHMM pågår för närvarande ett omfattande arbete med att inleda utvecklingsarbetet och att planera och förbereda Mångkulturåret 2006. Eftersom delar av detta arbete, bland annat i form av programläggning, för närvarande pågår är vissa av de insatser som beskrivs i föreliggande redovisning ännu inte helt preciserade. Insatser och aktiviteter kommer också att tillkomma.

Insatser

Organisation

Insatserna inom detta område syftar till att ta fasta på struktur-, makt- och representationsfrågor relaterade till SHMM:s verksamhet. Målet är att på olika sätt belysa, diskutera och utveckla verksamheten utifrån frågan om vilka erfarenheter, perspektiv och kompetenser som har inflytande över och påverkar SHMM:s verksamhet, dess utgångspunkter och innehåll.

- *Intern diskussion och fokusering*

För att utvecklingsarbetet ska bli framgångsrikt krävs en genomlysning av verksamhetens värdegrund och nuvarande förutsättningar, möjligheter och hinder. SHMM kommer därför genomföra ett antal interna seminarier rörande verksamhetens behov i relation till målet att bättre spegla och införliva den mångfald som samhället rymmer. Ambitionen är att alla medarbetare ska delta i seminarierna.

Samtliga medarbetare kommer utöver detta beredas möjlighet att ta del av en föreläsning på tema mångfald, fördomar och diskriminering i studieförbundet Sensus regi. Ett mindre antal medarbetare får också möjlighet att fördjupa sig i temat och delta i en så kallad MOD-kurs. MOD står för Mångfald och Dialog och är en metod för att bemöta fördomar och diskriminering.

- *Långsiktig satsning på rekryteringsfrågor*

För att SHMM:s personalsammansättning på sikt ska bli mer representativ (i bemärkelsen bättre spegla samhällets mångfald) har SHMM för avsikt att initiera en långsiktig satsning på utvecklandet av en mer differentierad rekryteringsbas präglad av breda perspektiv och erfarenheter.

Ambitionen är att samla museer och andra organisationer och aktörer inom kulturarvsområdet till en diskussion om hur personalsammansättningen ser ut idag, hur den på sikt behöver utvecklas och breddas samt vilka insatser som krävs för att nå ett önskat tillstånd. Insatserna kan vara såväl interna som externa och riktade mot exempelvis skolväsendet, universitet/högskolor och organisationernas huvudmän. Diskussionen kommer bland annat att ske under ett seminarium som genomförs av SHMM tillsammans med Riksantikvarieämbetet. Aktörer från flera olika samhällsområden kommer att bjudas in.

- *Mångfaldsplan*

SHMM kommer under år 2006 ta fram en mångfaldsplan. Mångfaldsplanen kommer under året att prövas och utvärderas.

- *Nytt FoU-program*

Under 2006 påbörjar SHM arbetet med att ta fram ett nytt FoU-program. Detta arbete kommer ske med tydligt fokus mot och särskilt beaktande av mångfaldsfrågan.

- *Arkeologi och mångkultur*

SHM samarbetar med Södertörns högskola, Svenska Arkeologiska Samfundet och Riksantikvarieämbetet kring 2006 års Arkeologmöte. Mötet har temat "Arkeologi och mångkultur". Vid Arkeologmötet ställs bland annat frågan om hur det ser ut med den etniska och kulturella mångfalden inom arkeologin och kulturmiljövården och vilken betydelse en ökad mångfald skulle ha för våra uttolkningar av det förflutna. Arkeologmötet genomförs den 21-22 april på Södertörns högskola.

- *Nya perspektiv genom nya samarbeten*
SHMM har som ambition att under år 2006 vända sig till nya grupper som deltar i utställnings- och visningsarbetet samt att utveckla arbetet med sommarvärdar. SHM har under år 2006 ett särskilt samarbete med studieförbundet Sensus. Ambitionen är att detta samarbete kan leda vidare till, för SHM, nya samarbetspartners.

Tumba Bruksmuseum (TBM) har ett nära samarbete med Botkyrka kommun en roll i arbetet med att motverka diskriminering inom kommunen. Under 2006 kommer TBM på olika sätt aktivera de boende i Tumba samt intensivföra arbetet med att bilda en vänförening. Botkyrka kommun kan även i fortsättningen placera ungdomar för arbetslivsträning på TBM under sommarmånaderna.

Produktion

Insatserna inom detta område syftar till att ta fasta på innehållet i SHMM:s verksamhet. Målet är att lyfta fram och fokusera på teman som sammantaget borgar för att SHMM:s produktion i sina olika delar i högre utsträckning speglar och införlivar den mångfald som såväl historien, som dagens samhälle rymmer.

- *Nya utställningar i urval*

Spelet om Maya

Ett utställningsprojekt av Statens historiska museum (SHM) med inlånade artefakter från utgrävningsplatsen Cancuén i Guatemala. Projektet sätter fokus på berättelsen och på berättandet som viktiga redskap i formandet av vår historia. Utställningen ska ha en reflexiv ansats som får oss besökare att se oss själva som delaktiga i berättandet och på så sätt även budbärare och återskapare av bilder av 'de Andra'. Utställningen med kringliggande lärande- och programverksamhet som ringarna på vattnet, ska ge kunskap om att flera berättelser är nödvändiga för att göra mångfald gällande. Den arkeologiska berättelsen om civilisationen – i det här fallet Maya – står i fokus, och tydliggörs när den möter andra berättelser i det lokala exemplet Cancuén. Utställningen visas under perioden 2006-04-27 – 2007-01-31.

Bambusedlar och näverpolletter

Mångkulturåret 2006 kommer att resultera i en tillfällig utställning på Kungliga Myntkabinettet (KMK). Trots Sveriges olika religioner, etniska och sociala bakgrunder så har vi åtminstone en gemensam kultur i en aspekt – den monetära kulturen. Vare sig du är svensk medborgare som same, somalier eller stockholmare så betalar du din skatt i svenska kronor och vi handlar med kronor i affärer på gator och torg. Temat för utställningen är korta respektive långa kulturkontakter i tid och rum med utgångspunkt i KMK:s samlingar. I samband med utställningen produceras en katalog som belyser utställningen och kompletterar denna med fördjupande och reflekterande texter. Utställningen öppnar under sensvåren 2006.

Forntider II

Produktionen av denna permanenta utställning inleds under år 2006. Arbetet kommer ha ett tydligt mångfaldsfokus, det vill säga ta sikte på att tydligt spegla och införliva samhällets mångfald. Utställningen planeras invigas i början av år 2007.

- *Analys av befintliga utställningar*

Under hösten 2005 har lärarstudenter från Stockholms Universitet bjudits in att reflektera över delar av utställningen "Vikingar" ur olika värdegrundsperspektiv. Detta pilotprojekt har varit en del i kursen "Kulturanalyser" som ingår i lärarutbildningen. Projektet kommer nu att utvärderas och utvidgas till att omfatta alla lärarstudenter vid Stockholms Universitet samt övriga museer i nätverket "Museer, historia och demokrati", det vill säga SHM, Nationalmuseet, Musikmuseet, Livrustkammaren och Armémuseet.

SHMM ser utställningsanalys som en mycket angelägen fråga. Ambitionen är att få igång ett mer långsiktigt analys- och utvärderingsarbete kopplat till exempelvis FoU-verksamheten och/eller ett eventuellt institut för kulturarvsforskning.

- *Visningar i utställningarna*

För att besökarna i högre grad ska kunna uppleva en mångfald av berättelser och perspektiv på historia och samtidigt fokuserar SHM i sin visningsverksamhet på ett antal teman. Dessa är; genus, makt, religion, historia samt sagor och myter.

SHM planerar också att genomföra aktörsvisningar i utställningen "Vikingar" utifrån ett manus baserat på texter av den arabiske historikern Ibn Fadlan som verkade under vikingatiden. Genom dennes samtida betraktelser av vikingarna ges museets besökare ett komplement till den traditionella bilden av vikingen, och en berättelse som tar utgångspunkt ur ett annat perspektiv och berättas med en annan röst än vad som vanligtvis är fallet.

- *Lärandeverksamhet*

För att väcka tankar kring historia, samtidigt och samhällsutveckling hos besökarna, kommer SHM att arbeta med temana genus, makt, religion, historia och sagor/myter även i sitt lärandematerial. Det kan exempelvis handla om att ta fram nya historiska spår samt tematiserade audioguider med utgångspunkt från något eller flera av temana. Historiska spår och audioguider är komplement till de visningar som hålls av SHM:s personal och hjälpmedel för besökare som vill ta sig runt på egen hand i utställningarna.

Under det kommande året inleder SHM ett samarbete med Statens museer för världskultur (Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet) kring visningar av respektive museums forntidsutställningar. Skolgrupper som besöker de tre museerna kommer att få en global bild av forntiden med ett mångkulturellt perspektiv, förutom ett reducerat visningspris. Även här finns värdegrundsfrågor och historiebruk med som gemensamma teman. Redan nu finns en pedagogisk webbsida *Möt Forntiden* på www.museifonstret där även fler museer samverkar.

- *Programverksamhet*

SHM kommer i sin programverksamhet under 2006 fokusera på teman och aktiviteter som syftar till att engagera och locka en bred publik, och som sammantaget borgar för att en mångfald av berättelser och perspektiv på historia och samtidigt kan upplevas av besökarna. Ur vårens program kan exempelvis följande programpunkter nämnas:

I mars fokuseras särskilt på genusfrågor. Då hålls föredrag på teman som "Historia ur ett genusperspektiv", "Genus idag och under bronsåldern", "Sexualitet, ras och kön – sexuella ideal och hotbilder i Europa under 1800-talet" och en vandring i museets utställningar under rubriken "Kvinnorna i historien - var finns de?".

Vårens program innehåller också föredrag och visningar under rubrikerna "Kulturella möten under järnåldern" och "Mångkultur i Guldrummet", en kabaré som tar upp frågor om mångkultur och kommunikation, möjlighet att låna en fördom ur Riksställningars Fördomsbibliotek eller möta världens sex största religioner i en resväska.

I januari startar SHM:s filmklubb för barn och under året kommer filmklubbens verksamhet utvecklas till att även omfatta vuxna besökare.

I början av juni deltar SHMM när Gringo för andra året i rad arrangerar sin sommarturné "Hoodsfred" i Rinkeby.

Programläggning av sommarens och höstens program samt för lovverksamheten pågår för närvarande.

- *Fornverkstan*
Varje helg är Fornverkstan öppen för barn och föräldrar. Här kan besökarna skapa med inspiration av museets utställningar och med stöd av museilärare. Aktiviteterna i Fornverkstan följer samma teman som museets övriga publika verksamheter och kommer därmed under 2006 ges ett tydligt mångfaldsfokus. Programläggningen pågår för närvarande.

Besökare

Insatserna inom detta område syftar till att sätta fokus på SHMM:s besökare och på olika sätt sänka såväl de fysiska som intellektuella "trösklarna" till myndighetens museer. Målet är att utveckla SHMM:s olika publika arenor och kanaler och göra dem än mer tillgängliga, inbjudande och angelägna för besökare med olika förkunskaper och behov.

- *Fri Entré, Mångfald och Tillgänglighet (FEMT)*
SHMM avser under år 2006 fortsätta sitt systematiska arbete med att utveckla ökad tillgänglighet för olika grupper i samhället. Ambitionen är att utveckla SHMM:s publika delar samt marknadsföring, information och kunskapsförmedling med utgångspunkt i erfarenheter från och målsättningarna för FEMT-arbetet samt målsättningarna för utvecklingsarbetet kring mångfaldsfrågan.
- *Community nights*
SHMM kommer under 2006 göra en förstudie i syfte att undersöka vad som krävs för att kunna arbeta med s.k. "community nights". Tanken är att genom att öppna upp museet för olika organisationer och aktörer i samhället utveckla museet som en arena för möten, dialog och lärande. Inspiration till denna insats hämtas från Världskulturmuseet i Göteborg.
- *Språkpolicy*
Under 2006 kommer befintligt policyarbetet kring vilka språk (inklusive lättläst svenska) som SHMM:s olika informationsmaterial ska finnas översatta till följas upp, och man kommer att arbeta med en plan för när olika informationsmaterial kan finnas tillgängliga på dessa språk.

På SHM pågår ett arbete med att se över och komplettera texter i utställningarna "Medeltida kyrkokonst" och "Guldrummet". KMK kommer under våren komplettera sina permanenta utställningar med texter på engelska, och TBM utökar befintligt audioguidesystem med minst ett språk (engelska) och kompletterar utställningarna med textplattor på engelska.

Internationell samverkan

Insatserna inom detta område syftar till att sätta fokus på mångfaldsfrågan inom ramen för det internationella samarbetet. Målet är att SHMM ska bidra till en breddad diskussion kring, och ett utvecklat arbete med mångfaldsfrågor på den internationella arenan.

- *Europeiskt erfarenhetsutbyte och kunskapsuppbyggnad*
SHMM kommer under år 2006 undersöka förutsättningarna för ett EU-finansierat projekt med syfte att samla och utveckla kunskap och erfarenheter kring hur man arbetar med mångkultur- och mångfaldsfrågor på museer runt om i Europa. Satsningen blir en fortsättning på projektet "Nya museer" och är tänkt att göras i samverkan med flera av de museer som deltog i detta projekt.
- *Konferens om "de stora frågorna"*
KMK är en av arrangörerna till ICOMON:s (International Committee for Money and Banking Museums) konferens i Frankfurt i september 2006. Temat för konferensen är "The Big Issues" vilket syftar på de stora frågorna i och för museernas utställningar. Mångfaldsfrågan är en av de främsta punkterna.

Beslut i detta ärende har fattats av t.f. överintendent Lars Amréus. I ärendets handläggning har även projektledare Åsa Magnusson samt enhetschef Maria Perstedt deltagit.

STATENS HISTORISKA MUSEER

Lars Amréus
t.f. överintendent

Åsa Magnusson
Projektledare Mångkulturåret